

LOPPURAPORTTI

1. Toteuttajan nimi

Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti.

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Pohjalainen kotiseutu (POKS), 10511

3. Yhteenveto hankkeesta

Pohjalainen kotiseutu (POKS) -hankkeessa muodostettiin tulkinta Järvisuudun alueen asukkaiden kotiseutukäsityksistä sekä kotiseudun avainkohteista. Hanke kohdistui monta kuntaa ylittävälle Järvisuudun alueelle. Hankealueena oli Etelä-Pohjanmaan Järvisuudun perinteiset seitsemän pitäjää: Alajärvi, Evijärvi, Korteesjärvi (vuodesta 2009 osana Kauhavaa), Lappajärvi, Lehtimäki (vuodesta 2009 osana Alajärveä), Soini ja Vimpeli.

Hankkeessa luotiin yleiskuva ja tulkinta siitä, millainen on alueella asuvien yksittäisistä kotiseutukokemuksista yleisellä tasolla rakentuva kotiseutukuva; mitkä ovat alueen asukkaiden mielestä keskeiset luonnonympäristön, rakennetun ympäristön sekä sosiaalisen ja henkisen ympäristön kohteet, jotka vaikuttavat keskeisesti asukkaiden kotiseudun kokemiseen. Lisäksi nykypäivän asukkaiden kotiseutukokemuksia tulkittiin suhteessa alueen historiallisiin ja kulttuurisiin syvärakenteisiin.

Kotiseutukokemuksia tutkittiin karttapohjaisen PehmoGIS-menetelmää hyödyntävän verkkokyselyn avulla sekä alueella järjestetyissä työpajoissa. PehmoGIS-menetelmällä tarkoitetaan internet-työkalua, jonka avulla voidaan kerätä kokemuksellista tai käyttäytymistä koskevaa tietoa digitaaliseen karttapohjaan. Kyseistä menetelmää sovellettiin tiittävästi ensimmäisen kerran kotiseutututkimuksen tarpeisiin. Kysely lähetettiin satunnaisotannalla valituille 950:lle Järvisuudun alueen yli 15 vuotta täyttäneelle asukkaalle. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 117 henkilöä. Kyselyaineiston tulkintaa syvennettiin yhdeksässä työpajassa, joihin osallistui kaikkiaan 100 henkilöä. Jokaisen kotiseutuseuran alueella järjestettiin yksi työpaja, minkä lisäksi järjestettiin työpajat alueella opiskeleville nuorille ja Pietarsaaren järvisuutalaisille.

Vastauksista käy ilmi, että kotiseudun merkitykselliset paikat liittyvät etenkin lapsuuden tapahtumiin, luontokohteisiin ja nykypäivän työnteon, opiskelun ja vapaa-ajan ympäristöihin. Kaikkein tärkeimmät kotiseutua koskevat asiat liittyvät vastaajien mielestä luonnonympäristöön ja

maisemiin sekä henkiseen ja sosiaaliseen ilmapiiriin. 70 % kyselyyn vastanneista kokee, että heillä on ainoastaan yksi kotiseutu. Enemmistö vastaajista (53 %) oli sitä mieltä, että heille tärkeät kotiseudun kohteet sijaitsevat nimenomaan Järviseudulla. Alueen asukkaille merkitykselliset kotiseudun kohteet sijoittuvat melko hallitsevasti Järviseudun alueelle, eikä esimerkiksi historiallinen yhteys rannikolle Pietarsaaren tai asiointi maakuntakeskus Seinäjoelle juurikaan heijastu Järviseudun alueen asukkaiden nykypäivän kotiseutukokemuksiin.

Hankkeen tuki osaltaan Järviseudun alueen omaehtoista ja kulttuurisesti kestävästä kehitystä sekä edisti alueellista yhteenkuuluvuuden tunnetta ja asukkaiden vastuuta oman kotiseutunsa tulevaisuudesta. Lisäksi hanke toteuttaessaan näitä tavoitteita samalla kehitti kotiseutusunnittelun ja -tutkimuksen menetelmiä sekä uudenlaista kotiseututyötä. Järviseudun alueen kotiseututoimijat, kyläyhdistykset sekä muut alueen kehittäjätahot voivat hyödyntää hankkeen tuloksia sekä soveltaa hankkeessa käytettyjä menetelmiä omassa työssään.

4. Raportti

4.1 Hankeen tavoitteet

a. ylempien tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Hanke toteutti Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 toimenpidettä 7 Maaseudun palvelut ja kylien kehittäminen, suunnitelman alatoimenpidettä 7.6 Kulttuuri- ja luonnonperintö ja 19.2 Yhteisöllä lähtöisen paikallisen kehittämissuunnitelman mukaisten toimintojen täytäntöönpano.

Pohjalainen kotiseutu -hanke on vastannut Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa tunnistettuun tarpeeseen vahvistaa paikallista kehittämistä ja sosiaalista pääomaa. Maaseutusuunnitelman yksi strategisista painopisteistä on lisätä maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua vahvistamalla paikallista omaehtoista toimintaa.

Omaan alueeseensa sitoutuneet yksilöt ovat paikallisen kehittämisen voimavara. Ihmisten yksilöllisistä kokemuksista rakentuvat kotiseutukuvat ja niistä muodostuva kollektiivinen kotiseutuidentiteetti ovat omaehtoisen paikallisen toiminnan ytimessä. Pohjalainen kotiseutu -hanke on edistänyt alueellista yhteenkuuluvuuden tunnetta Järviseudun alueella ja tukenut asukkaiden vastuuta oman kotiseutunsa tulevaisuudesta.

Hanke on vastannut Leader-ryhmä Aisaparin paikallisessa kehittämissuunnitelmassaan asettamaan tavoitteeseen vahvistaa paikallisia yhteisöjä ja identiteettiä. Hanke on tukenut lukuisia paikallisessa kehittämissuunnitelmassa mainittuja kehittämistavoitteita: Ensinnäkin hanke on uudistanut ja elävöittänyt paikallista identiteettiä tuomalla esiin asukkaiden kokemaa paikallisuutta ja myös

kotiseutujen monipaikkaisuutta. Lisäksi hankkeen avulla paikallisen identiteetin tulkinta on saatu päivitettyä vastaamaan alueen nykypäivän asukkaan identiteettiä, mikä luo mahdollisuuksia alueen uudistumiselle ja tarjoaa sisältöä kotiseututyölle. Kolmanneksi, verkkopohjaisen menetelmän avulla saatiin myös sellaisia henkilöitä mukaan paikallisuuden ja kotiseudun määrittelyyn, jotka eivät ole muutoin kotiseututyössä aktiivisia.

b. hankkeen tavoitteet

Hankkeen päätavoitteena on ollut tukea Järvisuodun alueen omaehtoista ja kulttuurisesti kestävästä kehitystä. Alueella tehtävä kotiseutusunnittelu ja -tutkimus edistää alueellista yhteenkuuluvuuden tunnetta ja kehittää asukkaiden vastuuta oman kotiseutunsa tulevaisuudesta. Lisäksi hanke toteuttaessaan näitä tavoitteita samalla kehittää kotiseutusunnittelun menetelmiä ja tukee uudenlaista kotiseututyötä.

Hankkeen yksi keskeinen tavoite on ollut luoda yleiskuva ja tulkinta siitä, millainen on alueella asuvien yksittäisistä kotiseutukokemuksista yleisellä tasolla rakentuva kotiseutukuva; mitkä ovat alueen asukkaiden mielestä keskeiset luonnonympäristön, rakennetun ympäristön ja sosiaalisen ympäristön kohteet, jotka vaikuttavat keskeisesti asukkaiden kotiseudun kokemiseen ja kotiseutukuvan muodostumiseen. Lisäksi tavoitteena oli tulkita nykypäivän asukkaiden kotiseutukokemuksia suhteessa alueen historiallisiin ja kulttuurisiin syvärakenteisiin.

Kotiseutukokemusten tavoittaminen edellyttää tutkimukselta metodista monipuolisuutta ja herkkyyttä. Tämän vuoksi hankkeen keskeinen tavoite onkin ollut kokemuksille tilaa antavien menetelmien kehittäminen ja testaaminen. Pohjalainen kotiseutu -hankkeessa kotiseutukokemusten tutkimukseen haettiin metodista innoitusta osallistavan yhdyskuntasuunnittelu tarpeisiin kehitetystä niin sanotusta pehmoGIS-menetelmästä. Tavoitteena oli soveltaa menetelmää kotiseutututkimuksen ja kotiseututyön käyttöön.

4.2 Toteutus

a. toimenpiteet

Hankkeen keskeisiä toimenpiteitä olivat:

- Hankkeen aloittaminen ja paikkatietojärjestelmään (ns. pehmoGIS) perehtyminen, paikkatieto-ohjelmiston mukauttaminen kotiseutusunnittelun tarpeisiin sopivaksi.
- Paikkatietojärjestelmään pohjautuvan kyselyn toteutus. Kysely toteutettiin keväällä 2016. Satunnaisotannalla valittiin 950 alueen asukasta, jolle kysely lähetettiin. Vastauksia saatiin 117 henkilöltä.

- Kyselyaineiston läpikäyminen ja analysointi.
- Suunnittelu- ja analysointityöpajojen suunnittelu ja toteuttaminen kyselyn tulosten pohjalta yhteistyössä kotiseutuyhdistysten, Järvisseudun ammatti-instituutin ja Pietarsaaren järviseutulaisten kanssa. Yhteensä järjestettiin yhdeksän työpajaa, joihin osallistui kaikkiaan 100 henkilöä. Työpajat toteutettiin 31.10.2016-3.5.2018.
- Työpajojen keskustelujen läpikäyminen, analysointi ja dokumentaation laatiminen.
- Kysely- ja työpaja-aineiston yhdistetty tulkinta; hankkeen tulosten pohjalta julkaisun kirjoittaminen ja kirjamuotoon toimittaminen.
- Hankkeen tulosten julkistaminen raporttina Ruralia-instituutin julkaisusarjassa: Suutari, Timo (toim.) 2018. Kotiseutua kokemassa. Kotiseutukokemuksia Järvisseudulta. Lisäksi hankkeeseen liittyen on julkaistu artikkelit Suomen Kotiseutuliiton vuosikirjassa (Suutari, Timo 2017. Kokemuksellinen kotiseutu – tutkimustuloksia Etelä-Pohjanmaalta. Kotiseutu 2017. 104 (A:37). Suomen Kotiseutuliitto. 48–59.) ja Vimpelin Joulu -lehdessä.
- ”Kotiseutua kokemassa” -loppuseminaari 29.5.2018 Lappajärvellä. Seminaariin osallistui 14 henkilöä. Seminaarissa kuultiin, miten kotiseutukokemus rakentuu. Erityisenä näkökulmana oli Järvisseudun alueen asukkaiden kotiseutukokemukset. Lisäksi seminaarissa käsiteltiin kotiseututyön uusia muotoja ja tulevaisuutta.
- Hankkeen tiedotus ja medianäkyvyys: hankkeen alkaessa ja loppuvaiheessa (kaksi lehdistötiedotetta). Hanke on ollut esillä mediassa. Hanketta koskien on tiedossa kaikkiaan 14 mediaosumaa. Lisäksi hanketta on esitelty useassa seminaarissa (mm. Saksassa kansatieteen konferenssissa ja Tietoprovinssi-tapahtumassa) ja hankkeen projektipäällikkö on osallistunut kahteen Aisapari ry:n järjestämään hankeverkostotapaamiseen sekä Kestävä kylätoiminta -kiertueeseen. Hanke on myös esillä Ruralia-instituutin verkkosivuilla ja Helsingin yliopiston Tuhat-tietokannassa.

b. aikataulu

Hankesuunnitelmassa ilmoitettu hankkeen toteutusaika oli 1.10.2015–31.5.2017. Hankkeen tukipäätös saatiin 1.3.2016, minkä vuoksi hanke käynnistyi viisi kuukautta alun perin suunniteltua myöhemmin.

Aloituksen myöhästymisestä huolimatta toimenpiteitä ei karsittu tai aikataulua pyritty kirimään kiinni, vaan hanketta toteutettiin alkuperäisen suunnitelman mukaan, jopa joltain osin täydentäen toimenpiteitä. Tämä heijastui siihen, että hankkeen toimenpiteitä ei saatu toteutettua 31.5.2017 mennessä vaan hankkeelle haettiin jatkoaikaa 3.4.2017 vuoden 2017 loppuun saakka. Ensimmäisellä muutoshakemuksella kompensoitiin hankkeen aloituksen viivästymistä hankesuunnitelmaan kirjatusta aikataulusta. Toteutuksen edetessä havaittiin kuitenkin tarve pidemmän jatkoajan hakemiselle. Yhdessä ohjausryhmän kanssa katsottiin tarpeelliseksi laajentaa hankesuunnitelmassa mainittu alue koskemaan myös Soinia ja erikseen Lehtimäkeä osana Alajärven kaupunkia sekä toteuttamaan hankesuunnitelmassa ehdollisena mainittu työpaja myös nuorille,

jolloin suunnittelu- ja analysointityöpajojen määrä nousi suunnitellusta kuudesta yhdeksään. Näin ollen tehtiin toinen 11.9.2017 kirjattu jatkoaikahakemus, jolla haettiin jatkoaikaa 31.5.2018 saakka.

Hankkeen lopullinen toteutusaika oli 1.3.2016–31.5.2018.

c. resurssit

Hanke toteutettiin Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin Seinäjoen yksikössä, jossa projektipäällikön taustatukena oli Alueiden, ajan ja kulttuurin teemoihin keskittyvä tutkimusryhmä. Helsingin yliopiston palveluorganisaatio vastasi hankkeen taloushallintopalveluista. Julkaisun taitosta vastasi Ruralia-instituutin graafinen suunnittelija, ja viestinnän apuna käytettiin Ruralia-instituutin viestinnästä vastaavia henkilöitä.

d. toteutuksen organisaatio

Hanke toteutettiin Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin Seinäjoen yksikössä kiinteästi osana Alueiden, ajan ja kulttuurin teemoihin keskittyvän ryhmän kotiseutus suunnittelu- ja kotiseutututkimustoimintaa. Hankkeessa toimi projektipäällikkönä ryhmään kuuluva Timo Suutari, ja hänen työtään tuki niin ikään ryhmään kuuluva projektitutkija Katja Rinne-Koski. Hankkeen toteutukseen osallistui myös julkaisun taitosta vastannut graafinen suunnittelija Jaana Huhtala ja Rinne-Kosken tilalla toiminut Marja Enbuska. Ryhmän johtajana toimiva tutkimusjohtaja Sulevi Riukulehto myös osallistui hankkeen työn ohjaamiseen.

Hankkeen toteutusta tukemaan asetettiin ohjausryhmä, jossa oli edustettuna kaikki Järviseudun alueen kotiseutuseurat, Järviseutu-Seura sekä hankkeen toteuttajaorganisaation ja rahoittajatahojen edustajat. Ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana viisi kertaa, joista neljä kertaa kasvokkain ja kerran sähköpostikokouksessa.

e. kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kustannukset muodostuivat henkilöstökustannuksista, ostopalveluista sekä muista kustannuksista (laskennalliset yleiskustannukset, flat rate 24 %). Hankkeen henkilöstökustannukset koostuivat hankkeen projektipäällikön lisäksi projektitutkijan, taloussihteerin, graafisen suunnittelijan sekä tiedottajan henkilöstökustannuksista. Hankkeen kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma sekä toteutuneet kustannukset on esitetty ohessa.

Kustannusarvio (euroa)	
Palkat	87 500

Palkkiot	0.00
Vuokrat	0.00
Ostopalvelut	7 700
Muut välittömät kulut	0.00
Laskennalliset yleiskustannukset	21 000
Vastikkeeton työ	1 800
Kustannukset yhteensä	118 000

Rahoitussuunnitelma (euroa)	
Julkinen tuki yhteensä (EU, valtio, kuntaraha)	106 200
Yksityinen rahoitus, rahallinen osuus	10 000
Yksityinen rahoitus, vastikkeeton työ	1 800
Kokonaisrahoitus yhteensä	118 000

Toteutuneet kustannukset (euroa)	
Palkat	87 615,41
Ostopalvelut	6 209,96
Laskennalliset yleiskustannukset	21 027,70
Vastikkeeton työ	1 800
Kustannukset yhteensä	116 653

f. raportointi ja seuranta

Verkkopohjaisesta PehmoGIS-aineistosta sekä suunnittelu- ja analysointityöpajoista laaditaan tiivistelmät, jotka julkaistaan kootusti Ruralia-instituutin julkaisusarjassa sähköisessä muodossa. Aineistoissa esiin nousseet kotiseudun avainkohteet dokumentoidaan samassa yhteydessä myös kuvallisesti. Aineistot tulkitaan ja tulokset kootaan yhteen Ruralia-instituutin sarjassa toimitettavassa painetussa julkaisussa, jota levitetään hankkeen yhteistyökumppaneina olleille toimijoille, kohderyhmille sekä Ruralia-instituutin jakelulistan mukaisesti.

Alun perin nämä kaksi oli tarkoitettu erillisiksi julkaisuiksi, mutta päädyttiin siihen, että dokumentointi ja tulkinta tuodaan yhteen ja samaan julkaisuun, joka on lukijaystävällisempi ratkaisu. Hankkeen tulokset julkaistiin kootusti raporttina Ruralia-instituutin julkaisusarjassa: Suutari, Timo (toim.) 2018. Kotiseutua kokemassa. Kotiseutukokemuksia Järviseudulta. Raportteja 182.

Lisäksi hankkeeseen liittyen on julkaistu artikkelit Suomen Kotiseutuliiton vuosikirjassa (Suutari, Timo 2017. Kokemuksellinen kotiseutu – tutkimustuloksia Etelä-Pohjanmaalta. Kotiseutu 2017. 104

(A:37). Suomen Kotiseutuliitto. 48–59.) sekä Vimpelin Joulu -lehdessä (Suutari, Timo 2017. Kokemuksellinen kotiseutu Järviseudulla. Vimpelin Joulu 2017. s. 71.)

4.3 Yhteistyökumppanit

Keskeisiä yhteistyökumppaneita olivat Järviseudun alueen kotiseutuseurat: Järviseutu-Seura, Alajärvi-Seura, Lappajärvi-Seura, Evijärvi-Seura, Korttesjärvi-Seura, Lehtimäki-Seura, Soini-Seura sekä Vimpeli-Seura. Kotiseutuseurat olivat edustettuina myös hankkeen ohjausryhmässä. Näiden kotiseutuseurojen aktiivien (mm. puheenjohtajat, varapuheenjohtajat) kanssa suunniteltiin yhdessä kotiseututyöpajojen toteutus ja valittiin työpajoihin kutsutut henkilöt. Lisäksi yhteistyökumppaneina työpajojen järjestämisessä olivat Järviseudun ammatti-instituutin opettajat sekä Pietarsaaren järviseutulaiset.

4.4 Tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tuki osaltaan Järviseudun alueen omaehtoista ja kulttuurisesti kestävästä kehitystä sekä edisti alueellista yhteenkuuluvuuden tunnetta ja asukkaiden vastuuta oman kotiseutunsa tulevaisuudesta. Lisäksi hanke toteuttaessaan näitä tavoitteita samalla kehitti kotiseutusunnittelun ja -tutkimuksen menetelmiä sekä uudenlaista kotiseututyötä. Järviseudun alueen kotiseututoimijat, kyläyhdistykset sekä muut alueen kehittäjätahot voivat hyödyntää hankkeen tuloksia sekä soveltaa hankkeessa käytettyjä menetelmiä omassa työssään. Tässä työssä apuna toimii hankkeessa järjestetty seminaari sekä julkaisu, joka on vapaasti kaikkien saatavilla verkosta Helsingin yliopiston digitaalisesta arkistosta Heldasta (<https://helda.helsinki.fi>)

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeessa syntyvä toiminta saa jatkuvuutta varsinaisen hankkeen päättymisen jälkeen sekä toteuttajaorganisaatio Ruralia-instituutti että hankkeen kohderyhmien toimesta. Ruralia-instituutti jatkaa kotiseutusunnittelun teoriapohjan ja menetelmien kehittämistä edelleen ja pyrkii levittämään hankkeessa opittua sekä kotiseututyön että kotiseutututkimuksen parissa. Pohjalainen kotiseutu -hanke muodostaa yhdessä aiemmin toteutettujen ja myöhemmin toteutettavien hankkeiden kanssa ketjun eri alueilla toteutettavia kotiseutusunnittelun pilotointeja, joiden perusteella Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti tulee myöhemmin laatimaan tieteellisiä julkaisuja sekä yleistajuisen käsikirjan kotiseutusunnitelman toteuttamisesta.

Järviseudun alueen kotiseututoimijat, kyläyhdistykset sekä muut alueen kehittäjätahot voivat hyödyntää hankkeen tuloksia sekä soveltaa hankkeessa käytettyjä menetelmiä omassa työssään.

6. Allekirjoitus ja päiväys

Seinäjoella

20.8.2018

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Timo Suutari', written over the date.

Timo Suutari

Projektipäällikkö